

NÁRODNÉ POĽNOHOSPODÁRSKE
A POTRAVINÁRSKE CENTRUM

VÝSKUMNÝ ÚSTAV
AGROEKOLÓGIE

Princípy a špecifiká integrovanej ochrany rastlín pre poľné plodiny

Ing. Andrej Hnát

NPPC Nitra – Výskumný ústav agroekológie Michalovce

INTEGROVANÁ OCHRANA POĽNÝCH PLODÍN V SR AKO SYSTÉM NEEXISTUJE!!!

Pre integrovanú ochranu poľných plodín platia všetky všeobecné princípy integrovanej ochrany tak, ako sú deklarované v smernici 2009/128/ES, transponované v národnej vyhláške č 487/2011 Z. z. o integrovanej ochrane proti škodlivým činiteľom a rozpracované v Národnom akčnom pláne.

Uplatňovanie princípov integrovanej ochrany v poľných plodinách, má na rozdiel od integrovanej ochrany v ovocinárstve, vinohradníctve, či od integrovanej ochrany zeleniny určité špecifiká:

- 1. Pestovateľské plochy poľných plodín** v porovnaní s pestovateľskými plochami zeleniny, ovocných výsadiieb, vinohradov v celoslovenskom meradle i u jednotlivých pestovateľov **sú neporovnateľne väčšie.**
2. Na neporovnateľne menších pestovateľských plochách zeleniny, ovocných výsadiieb a vinohradov sa dajú vytvárať lepšie pestovateľské podmienky pre prevenciu i boj so škodlivými činiteľmi ako u poľných plodín.

**Tabuľka 1: Zberové plochy, úroda a úrodnosť poľných plodín
za rok 2018 v SR**

Plodina	Zberová plocha, ha	% podiel	Úroda, t	Úrodnosť, t/ha
Pšenica spolu	403 372,32	22,32 ¹⁾	1 927 926,0	4,78
Raž spolu	12 194,00	0,67	41 007,6	3,36
Jačmeň spolu	124 163,08	6,87 ⁵⁾	486 897,6	3,92
Ovos	12 928,43	0,72	29 874,2	2,31
Základné obilniny spolu	552 657,86	30,58	2 485 705,6	4,50
Kukurica na zrno	179 033,15	9,91 ²⁾	1 515 834,5	8,47
Ostatné obilniny	11 463,39	0,63	36 221,5	3,16
Obilniny spolu	743 154,39	41,12	4 037 761,3	5,43
Hrach jedlý	3 112,21	0,17	6 696,6	2,15
Šošovica	372,01	0,02	277,6	0,75
Fazuľa	91,44	0,005	126,5	1,38
Jedlé strukoviny na zrno spolu	3 674,76	0,20	7 137,2	1,94
Hrach kŕmny	4 925,29	0,27	9 920,2	2,01
Kŕmne strukoviny spolu	7 139,58	0,40	13 364,9	1,87
Strukoviny na zrno spolu	10 184,34	0,60	20 502,0	1,90
Z r n i n y s p o l u ¹⁾	753 968,73	41,72	4 058 263,3	5,38

Pokračovanie tabuľky 1: Zberové plochy, úroda a úrodnosť poľných plodín za rok 2018 v SR

Plodina	Zberová plocha, ha	% podiel	Úroda, t	Úrodnosť, t/ha
Zemiaky spolu	7 759,52	0,43	169 952,5	21,90
Krmne okopaniny spolu ²⁾	391,96	0,02	6 651,7	16,74
Kukurica a jej miešanky na zeleno a siláž	73 110,05	4,05 ⁶⁾	2 372 801,7	32,46
Strukovinovo-obilné miešanky spolu	5343,37	0,30	85 970,9	16,09
Ostatné jednoročné krmoviny ³⁾	5 824,14	0,32	91 730,7	15,75
Jednoročné krmoviny spolu ⁴⁾	84 277,56	4,66	2 550 503,3	30,26
Viacročné krmoviny na o. p. spolu ⁵⁾	130 365,59	7,21 ⁴⁾	568 923,8	4,36
Slnečnica na semeno	68 794,74	3,81 ⁷⁾	201 613,9	2,93
Mak	3 595,70	0,20	2 700,4	0,75
Semeno tekvice	3 052,07	0,17	1 350,3	0,44
Horčica na semeno	3 653,09	0,20	2 586,2	0,71
Repka olejka spolu vrátane repice	154 179,86	8,53 ³⁾	480 012,5	3,11
Sója	45 304,49	2,51 ⁸⁾	104 525,4	2,31
Semeno ľanu olejného	1 066,81	0,06	1 205,1	1,13
Ostatné olejniny	1 270,26	0,07	728,6	0,57
Olejniny spolu	280 917,02	15,54	794 722,3	2,83

Pokračovanie tabuľky 1: Zberové plochy, úroda a úrodnosť poľných plodín za rok 2018 v SR

Plodina	Zberová plocha, ha	% podiel	Úroda, t	Úrodnosť, t/ha
Cukrová repa technická ⁶⁾	21 911,20	1,21 ⁹⁾	1 311 971,9	59,88
Paprika koreninová	32,69	0,002	47,9	1,47
Rasca	393,66	0,02	219,5	0,56
Ostatné koreninové (aromatické) rastliny	139,46	0,008	13,0	0,09
Liečivé rastliny	2 920,05	0,16	2 198,0	0,75
Jahody	169,34	0,009	801,7	4,73
Chmeľnice rodiace spolu	140,92	0,008	108,7	0,77
Vinohrady rodiace spolu	8 012,54	0,44	52 417,9	6,54
Trvalé trávne porasty	509 894,71	28,21	1 133 688,6	2,22
Zelenina konzumná spolu ⁷⁾	5 974,47	0,33	105.589,7	-
SPOLU	1 807 269,4	100,00	-	-

Zdroj: ŠÚ SR

¹⁾ úroda v zrne; ²⁾ krmná repa, krmný kel, krmná repa cukrová, kvaka, krmná mrkva, krmná tekvica, ostatné krmne okopaniny; ³⁾ bôb na zelené kŕmenie a ostatné jednoročné objemové krmoviny; ⁴⁾ úroda v zelenom stave; ⁵⁾ úroda v suchom stave; ⁶⁾ úroda v čistej hmotnosti, t. j. po obvyklej zrážke za nečistoty; ⁷⁾ vrátane úrody zo zakrytých plôch; ^{1) - 9)}: poradie plodín podľa zastúpenia

PRVKY INTEGROVANEJ OCHRANY POĽNÝCH PLODÍN V SR SA V SÚČASNOSTI UPLATŇUJÚ:

PRIAME PODPORY (vyžadujúce splnenie požiadaviek minimálne krížového plnenia):

- **Jednotná platba na plochu** (v zmysle § 7 nariadenia vlády SR č. 342/2014 Z. z. z 20. novembra 2014, ktorým sa ustanovujú pravidlá poskytovania podpory v poľnohospodárstve v súvislosti so schémami *oddelených priamych platieb* v znení nariadenia vlády SR č. 76/2015 Z. z. z 8. apríla 2015)
- **Platba na poľnohospodárske postupy prospešné pre klímu a životné prostredie** (v zmysle § 8 nariadenia vlády SR č. 342/2014 Z. z. z 20. novembra 2014, ktorým sa ustanovujú pravidlá poskytovania podpory v poľnohospodárstve v súvislosti so schémami *oddelených priamych platieb* v znení nariadenia vlády SR č. 76/2015 Z. z. z 8. apríla 2015).

Postupy zahŕňajú:

- diverzifikáciu plodín (§ 9),
- zachovávanie existujúceho trvalého trávneho porastu (§ 10),
- existenciu oblasti ekologického záujmu (§ 11)

Platba na pestovanie cukrovej repy (v zmysle § 3 nariadenia vlády SR č. 36/2015 Z. z. z 18. februára 2015, ktorým sa ustanovujú pravidlá poskytovania podpory v poľnohospodárstve v súvislosti so schémami *viazaných priamych platieb*)

- **Platba na pestovanie chmeľu** (v zmysle § 4 nariadenia vlády SR č. 36/2015 Z. z. z 18. februára 2015, ktorým sa ustanovujú pravidlá poskytovania podpory v poľnohospodárstve v súvislosti so schémami *viazaných priamych platieb*)

- **Doplnková vnútroštátna platba na plochu** (v zmysle § 2 nariadenia vlády SR č. 152/2013 z 30. mája 2013 o podmienkach poskytovania podpory v poľnohospodárstve formou *prechodných vnútroštátnych platieb*)

- **Doplnková vnútroštátna platba na chmeľ** (v zmysle § 3 nariadenia vlády SR č. 152/2013 z 30. mája 2013 o podmienkach poskytovania podpory v poľnohospodárstve formou *prechodných vnútroštátnych platieb*)

- **NEPROJEKTOVÉ OPATRENIA PROGRAMU ROZVOJA VIDIEKA 2014 – 2020**

- **Platba pre oblasti s prírodnými obmedzeniami alebo inými osobitnými obmedzeniami (ANC/LFA)** (v zmysle § 3 nariadenia vlády SR č. 75/2015 Z. z. z 8. apríla 2015, ktorým sa ustanovujú pravidlá poskytovania podpory v súvislosti s opatreniami programu rozvoja vidieka sa poskytuje na ***horské oblasti*** (4), ***oblasti čeliace významným prírodným obmedzeniam*** (6) a ***oblasti postihnuté špecifickými obmedzeniami*** (3)
- **Platba v rámci sústavy Natura 2000 na poľnohospodársky pozemok** (v zmysle § 7 nariadenia vlády SR č. 75/2015 Z. z. z 8. apríla 2015, ktorým sa ustanovujú pravidlá poskytovania podpory v súvislosti s opatreniami programu rozvoja vidieka sa poskytuje na diel pôdneho bloku poľnohospodárskej pôdy ***na územiach európskeho významu nachádzajúceho sa vo 4. a 5. stupni ochrany*** podľa § 15 a § 16 zákona č. 543/2002 Z. z.; bez použitia POR,)

- Agroenvironmentálno-klimatické opatrenie (AEKO)

- Ekologické poľnohospodárstvo (EP)

VŠEOBECNÉ PODMIENKY ZÁVÄZKOV NEPROJEKTOVÝCH OPATRENÍ

- Pravidlá krížového plnenia
- Udržiavanie poľnohospodárskej pôdy v stave vhodnom na pastvu alebo pestovanie
- Minimálne požiadavky na používanie prípravkov na ochranu rastlín

PRAVIDLÁ KRÍŽOVÉHO PLNENIA

Obsahujú požiadavky hospodárenia (PH) a dobré poľnohospodárske a environmentálne podmienky (DPEP) v oblastiach (príloha č. 2 príručky):

a) životné prostredie, zmena klímy a dobrý poľnohospodársky stav pôdy:

DPEP3 - *Ochrana podzemných vôd pred znečistením:*

- povinnosť viesť v podniku dokumentáciu o nadobudnutí a zaobchádzaní s nebezpečnými látkami
- zabrániť priamemu i nepriamemu vypúšťaniu nebezpečných látok do podzemných vôd

b) verejné zdravie a zdravie zvierat a rastlín

PH10 - *Používanie prípravkov na ochranu rastlín:*

- povinnosť používať POR autorizované v SR a aplikovať ich podľa údajov uvedených na etikete

UDRŽIAVANIE POĽNOSPODÁRSKEJ PÔDY V STAVE VHODNOM NA PASTVU ALEBO PESTOVANIE

- a) Orná pôda **obrábaná na pestovanie plodín** musí byť obhospodarovaná v súlade s agrotechnickou praxou a výrobným zameraním podnikateľa

- b) Orná pôda **vhodná na pestovanie plodín, ale ležiaca úhorom** musí byť obhospodarovaná (zabránenie rozširovaniu samonáletov drevín, odstraňovanie invázných druhov rastlín a húževnatých burín)

Povinnosť udržiavať TTP kosením, spásaním a doplnkovo aj mulčovaním podľa nadmorskej výšky a predpísaných termínov

MINIMÁLNE POŽIADAVKY NA POUŽÍVANIE PRÍPRAVKOV NA OCHRANU RASTLÍN

- 1) Používať len **autorizované a povolené POR** (podľa § 8 zákona č. 405/2011 Z. z. o rastlinolekárskej starostlivosti)
- 2) **Integrovanú ochranu rastlín proti škodlivým** organizmom realizovať podľa vyhlášky č. 487/2011 Z. z. o integrovanej ochrane rastlín
- 3) Používanie POR **podmienené osvedčením o odbornej spôsobilosti** (podľa § 32 ods. 1 zákona č. 405/2011 Z. z.)
- 4) **Povinná kontrola aplikačného zariadenia POR** (raz za päť rokov do r. 2020 a potom každé tri roky – podľa § 32 ods. 1 zákona č. 405/2011 Z. z.)

OPERÁCIE AGROENVINMENTÁLNO-KLIMATICKÉHO OPATRENIA

	Plánovaná podporená plocha
a) Integrovaná produkcia v ovocinárstve	3500 ha
b) Integrovaná produkcia v zeleninárstve	10200 ha
c) Integrovaná produkcia vo vinohradníctve	7500 ha
d) Multifunkčné okraje polí – biopásy na ornej pôde	12000 ha
e) Ochrana biotopu sysľa pasienkového	2000 ha
f) Ochrana biotopov poloprírodných a prírodných trávnych porastov	150000 ha
g) Ochrana biotopov dropa fúzatého	3000 ha
h) Ochrana vodných zdrojov – CHVO Žitný ostrov	70000 ha
i) Chov a udržanie ohrozených druhov zvierat	

Spolu: 258 200 ha

**z toho 237 000 ha (80,2 %) na opatrenia, d) až h),
spolu je to však len cca 11 % z výmery poľnohospodárskej pôdy
(2 389 616 ha k 31.12. 2015)**

(trvanie záväzku pri operáciách na poľnohospodárskej pôde - 5 rokov)

MULTIFUNKČNÉ OKRAJE POLÍ – BIOPÁSY NA ORNEJ PÔDE

(12 000 ha, 350 €/ha)

- **Minimálna výmera 3 ha o. p.** vedenej v LPIS (Land parcel identification system/ identifikačný systém pre poľnohospodárske parcely); Záhorská, Podunajská a Východoslovenská nížina, Trnavská tabuľa;
- Každoročný osev multifunkčného pásu kvitnúcich rastlín (v alternatíve pre vlhkejšie alebo suchšie podmienky) min. 5 m x min. 200 m (1 000 m²) na okraji alebo vnútri dielu pôdneho bloku medzi dvoma druhmi pestovaných plodín;
- Výsev do konca IV. a jeho umiestnenie sa môže každý rok meniť;
- **Bez aplikácie POR** a minerálnych hnojív;
- Nekosiť pás a najneskôr do začiatku vegetačného obdobia nasledujúceho roka ho zapraviť do pôdy;
- Absolvovanie školiaceho kurzu.

OCHRANA BIOTOPU SYSLÁ PASIENKOVÉHO

(2 000 ha, základná platba 70 €/ha, kombinčné platby – 82,38 a 138,57 €/ha)

- **Minimálne 1 ha trávnych porastov** vedených v LPIS v stanovených lokalitách výskytu sysľa
- **Neaplikovať POR;**
- Neaplikovať žiadne hnojivá, povolené len hnojenie pasúcimi sa zvieratami;
- Prvá kosba do 31.5., ďalšie kosby max. do výšky 20 cm;
- Kosenie od stredu ku okrajom alebo z jednej strany k druhej strane pozemku;
- Začiatok pasenia v IV. tak, aby spásané plochy počas pastevej sezóny nepresiahli 20 cm (oplotkové pasenie – povolené);
- Zakázané – diskovanie, orba a odvodňovanie;
- Absolvovanie školiaceho kurzu.

OCHRANA BIOTOPOV POLOPRÍRODNÝCH A PRÍRODNÝCH TRÁVNÝCH PORASTOV

*(150 000 ha; základná platba 87,33 €/ha, alebo 174,- €/ha;
kombinačné platby – min. 91,70 a max. 246,70 €/ha)*

- **Minimálne 1 ha podporovaného biotopu** vedeného v LPIS (7 kategórií biotopov trávnych porastov);
- **Neaplikovať POR;**
- Neaplikovať minerálne hnojivá a hnojovicu;
- Obmedziť použitie organických hnojív podľa typu tráv B, C; maximálna dávka 50 kg N/ha raz za dva roky (exkrementy pasúcich sa zvierat sa do limitu nezapočítavajú);
- Určený termín prvej kosby, počty a spôsoby kosenia podľa typu biotopu; kosenie od stredu ku okrajom alebo z jednej strany k druhej strane pozemku;
- Určené podmienky pasenia podľa typu biotopu;
- Prísevy len rovnakým druhom tráv podľa typu biotopu;
- Zakázané – diskovanie, orba a odvodňovanie; mulčovanie na rovnakej ploche len 2-krát za 5 rokov;
- Absolvovanie školiaceho kurzu.

OCHRANA BIOTOPOV DROPA FÚZATÉHO

(3 000 ha; základná platba 86,-€/ha; kombináčn platba –152,90 €/ha)

- **Minimálne 1 ha o. p.** vedenej v LPIS a nachádzajúcej sa v **Chránenom vtčom území Lehnice** alebo **Chránenom vtčom území Sysovsk polia**
- **Neaplikovať POR** podla vyhlášok, ktorými sa vyhlasujú Chrnen vtáčie územie Lehnice a Sysovsk polia;
- Kosenie a atie od stred ku okrajom alebo z jednej strany k druhej strane pozemku s pouitm výstražných zariadení;
- Je tu stanoven osobitn oseedn postup;
- Absolvovanie školiaceho kurzu.

OCHRANA VODNÝCH ZDROJOV – CHVO ŽITNÝ OSTROV (70 000 ha; základná platba 25,-€/ha)

- **Minimálne 1 ha o. p.** vedenej v LPIS a nachádzajúcej sa v **Chránenej vodohospodárskej oblasti Žitný ostrov** okrem plôch, na ktorých je podľa prílohy č. 2 **zakázaná** aplikácia dusíkatých hnojivých látok;
- Celkový rozbor pôdy 1. rok: na jar - $N_{\min}$, P, K, pH a na jeseň – $N_{\min}$ (1 sonda na 10 ha, miesto odberu – GPS, akreditovaná inštitúcia);
- Rozbor pôdy 2., 3. a 4. rok na jeseň – $N_{\min}$ (1 sonda na 10 ha, miesto odberu – GPS, akreditovaná inštitúcia);
- Každoročne na základe jesenných rozborov $N_{\min}$ vypracovať mapu živín a plán hnojenia;
- Uchovávať výsledky rozborov min. 7 rokov od začiatku plynutia záväzku;
- Absolvovanie školiaceho kurzu.

OPATRENIE EKOLOGICKÉ POĽNOHOSPODÁRSTVO

(194 546,59 ha k 31.8.2019, cca 9 % p.p.)

Podopatrenia:

- a) Platby na prechod na postupy a metódy ekologického poľnohospodárstva (na tzv. konverziu)
- b) Platby na postupy ekologického poľnohospodárstva

Podmienky:

- Vstúpiť do opatrenia s min. 1 ha poľnohospodárskej pôdy evidovanej v LPIS;
- Vstúpiť do opatrenia s min. 51 % výmery poľnohospodárskej pôdy podniku registrovanej v systéme ekologickej výmery na ÚKSÚPe, ak žiadateľ hospodári súbežne ekologickým a neekologickým (konvenčným) spôsobom;
- Byť vedený v registri ekologickej výmery na ÚKSÚPe;
- Dodržiavať všeobecné záväzky neprojektových opatrení (časť 4 príručky);
- Dodržiavať ustanovenia nariadenia Rady (ES) č. 834/2007 o ekologickej výrobe a označovaní ekologických produktov;
- Udržiavať TTP zapojené dosievaním certifikovaným osivom;
- Dodržiavať zaťaženie registrovanými zvieratami v systéme EPV min. 0,3 DJ/ha trávnych porastov a maximálne zaťaženie 1,9 DJ/ha p.p. od 1.5. do 31.10. každý rok záväzku.
- **Bez syntetických – pesticídov, hnojív a iných a iných vstupov**

Podpora v EPV sa poskytuje na:

- **Orná pôda (153,- €/ha/rok)**
- Zelenina, jahody, liečivé, koreninové a aromatické rastliny
- Zemiaky
- Ovocné sady intenzívne - rodiace
- Ovocné sady intenzívne - mladé
- Ovocné sady ostatné
- Vinohrady - rodiace
- Vinohrady - mladé
- **Trvalé trávne porasty (96,- €/ha/rok)**

(kombinačné platby: EP - TTP, resp. orná pôda + AEK opatrenia – min. 118,39, max. 246,70 €/ha/rok)

BUDÚCNOSŤ: MANUÁLY INTEGROVANEJ OCHRANY POĽNÝCH PLODÍN

- **Pre hospodársky najvýznamnejšie plodiny v SR (rok 2018, zastúpenie resp. výmera):**
pšenica (22,32 %, 403 372 ha), kukurica na zrno (9,91 %), repka olejka (8,53 %), jačmeň (6,87 %), slnečnica na semeno (3,81 %), sója (2,51 %), cukrová repa technická (1,21 %, 21 911 ha);
- **Prednostná voľba nechemického opatrenia ak existuje;**
- **Ak nechemické opatrenie neexistuje - voľba účelného, ale najšetrnejšieho chemického opatrenie podľa ekotoxikologického bodového skóre prípravku**
(= súhrnné bodové skóre podľa všetkých toxikologických charakteristík jednotných pre všetky pesticídy)
- **V ostatnom - uplatňovanie všeobecných princípov integrovanej ochrany rastlín**
(Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2009/128/ES)

ĎAKUJEM ZA POZORNOST!

